

Krevní test vás prozradí

Jaroslav
RACEK

Naše testy jsou na světové úrovni. „Lékaři můžete tvrdit, že cvičíte, jíte zdravě a nekouříte, ale rozbor krve prozradí pravdu,“ vysvětluje přední odborník, lékař Jaroslav Racek.

Co se nejčastěji vyšetřuje?

Odhaduje se, že laboratorní vyšetření přináší asi 70–80 procent informací o pacientovi, vedoucích ke správné diagnóze. Zavádějí se nové a stále citlivější a specifitější testy a mohou být využity i při určování a sledování léčby. Druhů testů jsou stovky, započítáme-li i vzácné testy, pak tisíce. K nejběžnějším patří vyšetření krevního obrazu, stanovení jaterních enzymů, základních minerálů, určení koncentrace glukózy a krevních lipidů (cholesterol atd.). Dále je to vyšetření srážlivosti krve, bakteriologické vyšetření biologického materiálu, sérologické vyšetření umožňující stanovit přítomnost protilátek a nepřímo tak potvrdit proběhlou infekci. Imunologické laboratoře vyšetřují poruchy imunity, jsme schopni včas odhalit například onemocnění štítné žlázy či odhalit dědičná onemocnění.

Jak dlouho trvá rozbor krve?

Záleží na metodě a na naléhavosti. U nejtěžších nemocných se ordinují vyšetření „statim“ (latinské

označení pro ihned, pozn. aut.), laboratoře jsou schopny dodat výsledky velmi rychle, často do hodiny. Některá urgentní vyšetření je možné provést přímo u lůžka nemocného, ve voze rychlé pomoci nebo si je pacient může provést doma. Nejsložitější speciální metody trvají i několik dní.

Je možné odhalit z krve i rakovinu? Američtí vědci údajně takové testy vyvinuli. Němečtí vědci zase přelomový test, který nám řekne, zda do deseti let zemřeme...

Tak jednoduché to jistě není. Obecně použitelné krevní testy na rakovinu neexistují ani založené na stanovení DNA. Průkaz mutace některých genů však v určitých případech může odhalit větší sklon k rakovině. Genetické testy mohou odhalit sklon k rakovině v určitých případech, například nositelky některých genů mají velkou pravděpodobnost, že onemocní rakovinou prsu či vaječnicků. Test, který by odhalil, zda do deseti let zemřeme, samozřejmě patří do oblasti pohádek.

Ze základních údajů – pohlaví, věk, systolický krevní tlak, sérový cholesterol, kuřáctví – však lze odhadnout takzvané kardiovaskulární riziko, to je pravděpodobnost v procentech, že pacient zemře na onemocnění srdce a cév během následujících deseti let. Zjednodušeně řečeno, výsledky krevních testů ukáží, jaký je váš aktuální zdravotní stav, případně jaká rizika vám hrozí. Jak jíte, jak žijete, jaká nemoc vás trápí, jaké léky užíváte, jak kvalitní je vaše imunita, skryté choroby či přítomnost nejběžnějších užívaných drog. Můžete tedy lékaři tvrdit, že nekouříte, poctivě berete svoje léky a zdravě se stravujete, ale krevní testy ukáží, zda je to pravda.

Jak se orientuji ve výsledcích vyšetření? Má smysl brouzdat po internetu?

Lékař, který vás na vyšetření posílá, by vám měl výsledky vysvětlit, podotýkám, jazykem srozumitelným. Pak je ještě k dispozici internet, což je ale kapitola sama o sobě. Pacient by měl sledovat, kdo dané stránky provozuje, kolik je v článku reklam a podobně. Úplně nejlepším ukazatelem je HONcode, který vydává švýcarská organizace pro oblast medi-

JAROSLAV RACEK

• Vedoucí Ústavu lékařské biochemie a hematologie Lékařské fakulty UK a Fakultní nemocnice v Plzni.

• Přednáší, publikuje odborné články, píše vysokoškolské učebnice a je držitelem mnoha cen.

ciálních informací na internetu. Pokud má web tohle logo, máte záruku, že dodržuje jasně daná pravidla a že čtete informace od skutečných odborníků.

Co když chci další vyšetření krve, které není součástí prevence? Můžu požádat lékaře, aby mi napsal žádanku, nebo to musím zaplatit?

Pacient má samozřejmě právo požádat o vyšetření, pokud se necítí zdravý. Lékař provede důkladnou anamnézu a zhodnotí, zda jsou krevní testy nutné a případně jaké. Na druhou stranu má pacient i možnost navštívit soukromou laboratoř a za testy si zaplatit. Laboratoře nabízejí nejrozličnější balíčky k určení například rizika kardiovaskulárních onemocnění, alergií, osteoporózy. Ale správné indikace laboratorního vyšetření dovede posoudit jen lékař a laboratoře by zejména v této době neměly být zatěžovány požadavky na zbytečná vyšetření.

Lékař by měl výsledky vysvětlovat srozumitelně.